

Föreningen Gamla Carlsrona

Medlemsblad

Kaulskroniten

1:2002

Redaktören har ordet

17e årgången och fortfarande samme ansvarig, men med stor glädje för all tacksamhet som möter mig från läsarnas sida. Jag vill önska Er alla, en riktigt god fortsättning på det nya året.

För första gången på länge, hade vi en kall och vit jul, även här i Karlskrona, varför jag inledningsvis vill ta med en vinterbild.

Det var ett händelserikt år, det som nu ligger bakom oss, många frågor har dykt upp, då det finns planer, på att förändra delar av Karlskrona, i framtiden. Pottholmen är väl det största av dessa projekt, men även längs hamnen, oljehamnen, fryshustomten på Saltö och Väster udd finns det förändringsplaner.

Föreningen har enigt ställt sig mot en planerad utfyllnad av Borgmästarrefjärden, som skulle ge några hundra bostäder. Om dessa frågor kommer styrelseledamoten Rolf Andersson att berätta mera i verksamhetsberättelsen. Apropos Väster udd, vill jag påminna om årsboken 2001, av Bengt Andersson, som är uppvuxen i denna stadsdel, och har en innerlig kärlek och värme, för hembygden - 60 år i Malmö, till trots.

Jag nämnde i föregående blad om ett stort material från Karl Almljung, med dennes barn- och ungdomsminnen från Saltö, som vi med glädje mottagit. Efter genomgång av detta, delgav jag styrelsen min inställning,

Torsdagen 21 mars kl 18.30
ÅRSMÖTE
i Föreningslokalen Alamedan 11
Välkomna!

Föreningen Gamla Carlskrona
Organisationsnummer 835000-3482

Postgiro 64 48 62-5
Bankgiro 387-1068

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlskrona, Nr 1, 2002
17:e årgången. Upplaga 4.500 ex. ISSN 0430-8433

Föreningen Gamla Carlskrona, Alamedan 11, 371 31 Karlskrona

Tfn: 0455-101 91 Telefonsvarare: 101 90 E-postadress: info@fgc.nu

Nu kan vi hälsa Er välkomna till vår hemsida adress: www.fgc.nu

Redaktör:

Sten A. Petersson, Tobias väg, 370 22 Drottningsskär, tfn: 0455-33 94 27

För uppgifter i medlemsbladet ansvarar resp. författare.

Krister Hornsgatan, Björkholmen. Olja, Sten A. Petersson

att det är synd att dela materialet i små berättelser, under flera års tid. Styrelsen höll enigt med om att det i stället, kan ges ut som kortare årsbok, vilket jag tror kan glädja författaren.

Åsa Håkansson vars artikel om Svanstein och föreningen väckte stor uppskattning, har lämnat ett bidrag om broarna i staden, skrivet på så sätt att det kan uppdelas, på endera avsnitt om varje bro eller som längre artikel, materialet skall kompletteras med bilder först, och blir sedan utmärkt som reserv att fylla ut sidantalet, då vi är bundna till endera 32 eller 48 sidor.

Det har skett en del smärre förändringar i Karlskrona, inte bara så att Hästövarvet tömtes, och gräddhyllerisken är övervägande där, dessutom har en i stort sett positiv restaurering skett, av gamla stadskyrkogården, vid Köpmans- o Drottninggatan, som efter många år, åter omgärdas av staket. Enda malörten i den bågaren, är väl namndiskussionen. Kommunen lät kalla kyrkogården "Kapellparken" , men aj-aj-aj, då, precis som när man för ett antal år sedan, gjorde en gång, tvärs över kyrkogården, vaknade känslorna hos stadens innevånare. Detta är ju en kyrkogård, som avlysts så sent som på 1940-talet. När jag gick i läroverket, tvärs över gatan, hade vi ibland teckningslektioner här, och det var på 50-talet, där ännu en hel del gravstenar stod kvar att rita av. Här låg en gång den stora träkyrkan, Storkyrkoförsamlingens första kyrka, Hedvig Eleonora (så hette Stadsförsamlingen på den tiden även Tyska församlingen, förutom Amiralitetsförsamlingen fanns i staden).

Detta foto taget av C A Månsson tidigt på 1900-talet visar Ölandsgatan-Kaptensgatan. Trähuset på bilden revs i december 1923. Bilden nedan, ett gammalt vykort, visar hamnområdet på 20-talet. I bildens mitt ser vi träden på kyrkogården. Rakt under Tyska kyrkans kupol hittar vi Karlskrona sjömanshus, senare Hamnkontoret, en av de få byggnader närmast hamnen som ännu finns kvar.

Från denna kyrkogård, ledde en i dag försvunnen gata, Kaptensgatan, ungefär där O.W.Anderssons gränd i dag skär genom skolområdet, fram till Ölandsgatan.

Kort vill jag nämna ytterligare en positiv sak i vår världsarvstad. Berg-

qvistska gården, som var ett så kärt motiv för vännen Erik Langemark, har räddats åt eftervärlden av konditor Lars Hällström. Den gamla handelsgården innehåller nu såväl festvåning, som utställningssalar och konditori. Gården är en verklig pärla att besöka, en idyll, som andas i gångna tiders atmosfär.

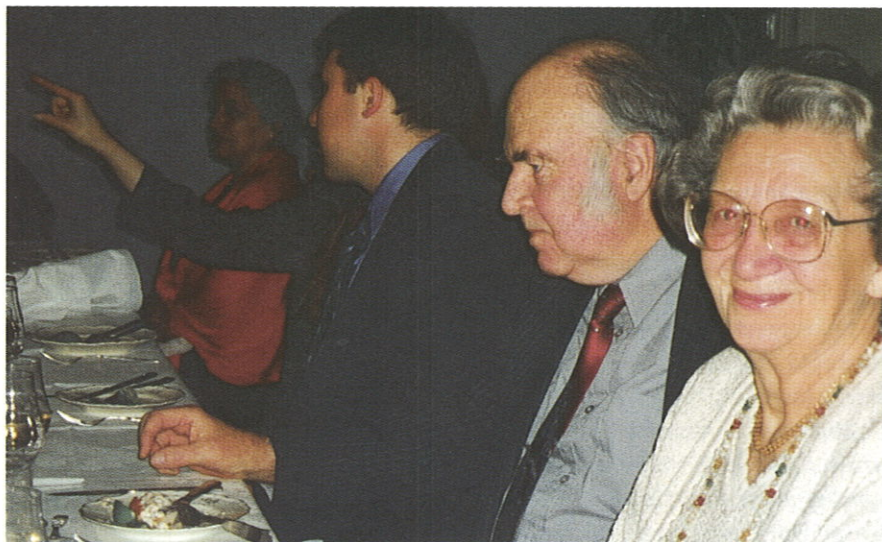
"Bergqvistska" firman vid Borgmästaregatan var den sista i Karlskrona som representerade en genuint gammaldags lanthandel. Det korrekta namnet på affären var Johansson och Bergquist.

Här kunde varor av vitt skilda slag införskaffas. Affärens inredning är borta men gårdsplanen finns intakt, vilket är värdefullt, och den är av anseliga mått för att vara mitt inne i staden och än i dag inramad av magasin och bodar varav vissa nu fått nytt liv. Detta är en omistlig miljö och jag vill kort berätta om vad dessa byggnader inrymt.

Här fanns närmast huvudbyggnaden, som uppförts efter branden på 1790-talet, förutom nämnda handelsbod, tjärbod, färgbod och under det större magasinet den källare som var lagerlokal för sprit- och vin, på den "gamla goda" tiden, före monopolets tillkomst. Det tre våningar stora magasinet rymde mjöl, socker och fodervaror i bottenplanet. Mellanvåningen hade utrymmen för spinnods, specerier, seldon, orostat kaffe, fröer m.m. Vinden fungerade som sädesmagasin. Hit upp lyftes de tunga sädes säckarna via en hiss, som drogs för hand. Det hälldes här upp i stora bingar, varur man kunde hämta till försäljningen. I magasinets bottenvåning fanns också saltboden, där ett berg av grovsalt alltid fanns i lager och som mest såldes på hösten. I denna ouppvärmda lokal förvarades även i säckar salt av olika finhetsgrad och de stora buntar med torkad fisk, som skulle bli till lutfisk, en av firmans specialiteér. Längst in på gården låg boden med färgtunnorna som innehöll rödfärg och ockra samt fotogenboden. Intill fanns även boden med de stora tunnorna saltad islandssill. En annan större bod var avsedd som uppställningsplats för vagnar och slädar och här förvarades olika slags takpapp. Sista boden var för den stora trätunnan med kran, som innehöll linolja, en viktig beståndsdel till Falu rödfärg.

Även på gårdens motsatta sida fanns olika bodar för konstgödning m.m. och här fanns skjulet med gödsellådan, där man samlade in hästspillingen, efter de hästar som varit parkerade här under dagen. Här låg också toaletterna (utedassen) samt ett stall med höslinder och en lådbod ovanpå.

Närmast i bild ser vi det strävsamma paret Elsa och Åke Nordin. Åke har varit med i styrelsen nästan lika länge som jag och är en av mina käraste vänner. På den tiden Åke var föreningens kassör brukade jag hjälpa honom med boksluten och blev då trakterad med middag, alltid gott, varav jag aldrig kommer att glömma Elsas underbara kåldolmar. Det var på det glada 70-tallet. Jag ägde då fastigheten Wasagatan 3 och Åke Wasagatan 11, på Bergåsa. Längst bort, vid bordsänden min hustru Maria do Carmo. Foto Sten A. Petersson.

Intill den gamla "bondkammaren", som låg här, fanns ett stort brygghus med öppen eldstad. "Bondkammaren" var avsedd för att folk från landsbygden, som var inne och "torgade", skulle kunna få vila, efter en i många fall lång och besvärlig resa, och även möjlighet att övernatta. Ovanpå kammaren fanns en båtsmansbostad.

Ett stort tack för den omsorg som lagts ned för att så pietetsfullt bevara denna fantastiska miljö och göra den tillgänglig. Här finns till och med en kyrksal, som redan anlitas flitigt för bröllop och liknande festligheter.

I festvåningen, som ligger en trappa över gården, i det gamla handelshuset mot Borgmästaregatan, höll föreningen 21 dec. 2001 en julsamling för styrelseledamöter med respektive. Tyvärr var det svårt att få några lyckade bilder av lokalen då den endast upplystes av en magnifik kristallkrona och några levande ljus. Trots denna omständighet, vill jag gärna ta med en bild från tillfället.

Det har av slump och insänt material blivit mycket om Aspö, men trots det vill jag bifalla vår ordförande, Jan-Eric Jansson, att nämna den välbesökta konstrunda, som genomfördes på ön, för första gången, i september 2001. Jansson cyklade med hustru runt ön, och upplevde konstrundan positivt. Arrangemanget var mycket välbesökt. Självt hoppas jag få en ateljé

i ordning under året, för att kanske kunna deltaga framöver.

För första gången var det även julmarknad i Drottning-skärs kastell, en väl lämpad miljö för detta. Hoppas bara att initiativen fortsätter, då den pådrivande kraften, intresseföreningens ordförande, Ingvar Bergljung, lämnade sitt uppdrag, efter oenighet inom styrelsen, i en fråga.

Detta är första medlemsbladet, sedan ondskan tog en stor tugga ur "the Big Apple" ,11 september 2001. Denna händelse skakade världen och påverkar tankesätt och handlande, även för oss, i vårt än så länge lugna hörn. Jag ser ändå ett samband, som gör att jag vill nämna händelsen. Förutom den enorma katastrof och det oerhörda lidande, det orsakat så många människor, kan jag förstå New-Yorkbon, och vad saknaden av den välkända silhuetten, de två tornen, måste innebära. Jag var själv högst uppe i det ena av tornen 1983, och kan till fullo inse, det fasansfulla, för dem, som blev instängda här, vid attentatet, med brinnande våningar, under sig. Jag tar upp händelsen, därför att den kärlek och trygghet vi känner, och förknippar, med de välkända motiv och vyer, som vi vuxit upp och levt med, som inte längre finns kvar. Den längtan och kärlek vi hyser, till det vi minns som värdefullt och invariant, för oss, som Saluhallen, Spårvägen, Gamla teatern, BKB-stationen, för att nämna några exempel, faktisk hela den nordiska trästad, större delen av Karlskrona, för inte så länge sedan var. Bilden som vi har av vår hembygd, den stad vi kände och känner så för, får oss förstå, och känna med andra människor som saknar sin försvunna miljö, i en värld, som lider och plågas. Även en monstruös stad som New-York är den enda hembygden för väldigt många, som kanske aldrig ens varit utanför "the Big Apple". Vår stad är i jämförelse ett väldigt "Little Apple", men med en smak vi lärt oss älska vi Kaulskroniter.

Låt oss värna om Karlskrona, vårt eget lilla goda Äppel.

Eder Sten A. Petersson.

Den dragspelande genuine Aspötomten som underhöll besökarna på julmarknaden i Drottning-skärs Kastell heter Mats Madgård. Foto: Sten A. Petersson.

Bergqvistska Köpmansgården. Bild Blekinge Museum.

Bästa medlemmar!

Programkommittén har haft sammanträde och gjort en utvärdering av det gångna årets arrangemang. Publiktillströmningen har varit dålig vid nästan samtliga tillfällen. Se redovisning nedan.

Trots att vi försökt variera programutbudet för att tillfredsställa allas eventuella intressen har deltagandet varit ringa och ibland nästan obefintligt. Programkommittén har tillsammans med styrelsen beslutat att avstå från vidare programverksamhet. Dock kommer vårens annonserade program 2002 att genomföras enligt vår annonsering i Kaulskroniten. **Innan vi lägger nya programförslag ber vi Er inkomma med förslag och synpunkter på vår verksamhet.**

En summering av de olika programtillfällena visar att

Eric Hansson, "Saga och sanning om Blekinge" hade 20 besökare.

Annica Frisell, program "Farmors och mormors linneskåp" hade 17 besökare.

Jan-Öjvind Swahn "Glimtar ur Karlskronas historia" drog endast 76 besökare.

Höstens särskilt annonserade musikaliska evenemang med trio "Trifolium" där 2001 års stipendiat, Mats Olsson, ingick var en upplevelse. Endast

11 personer utnyttjade detta tillfälle att lyssna till en välklingande och kunnig ungdomsensemble.

Vandring i Lyckeby med Thor Widfeldt och Bo Nilsson hade 16 deltagare.

Gustav Karlssons mycket trevligt genomförda program om Gustaf Fröding och hans liv och diktning lockade endast 11 personer.

PROGRAMKOMMITTÉN.

FGC:s PROGRAM VÅREN 2002

Vi upprepar vårsäsongens program 2002 för Er. Det är vår förhoppning att Ni skall finna nöje i att besöka något av vårens program. Vi börjar med

Onsdag 16 jan. kl. 15.00 Filmvisning i föreningslokalen.

Torsdag 31 jan. kl. 19.00 Bo Nilsson, Lyckebykväll med bildvisning från Lyckeby samt Källvatten-avsmakning. Avgift 20:-.

Onsdag 13 febr. kl. 15.00 Filmvisning i föreningslokalen.

Torsdag 28 febr. kl. 19.00 Musikalisk frågesport i föreningslokalen. Priser! Avgift 20:-.

Onsdag 13 mars kl. 15.00 Filmvisning i föreningslokalen.

Onsdag 10 april kl. 19.00 Filmvisning i föreningslokalen

Torsdag 11 april kl. 19.00 Sten-Erik Lindström, "Från Curhus till Lazarett till Centrallasarett - Blekinges sjukvård från 1797 - 1997 i föreningslokalen. Avgift 30:-.

Onsdag 1:a maj kl. 07.00 Reveljmarsch med vår berömda Marinmusikkår.

- " - " - kl. 9.00 c:a Serverar vi kaffe o bulle. **Välkomna!**

Lövmarknaden står vi enligt tradition på torget öster om Trefaldighetskyrkans trappa och presenterar våra böcker och andra pinauler till försäljning. Vi har också som vanligt "Öppet hus" i föreningslokalen från kl. 10.00 - 18.00.

? LIND ?

Blekinge Museum erbjuder, i samband med utställningen om Karlskronasonen och världsartisten John Lind, möjlighet för våra medlemmar att köpa nyutgåvan av boken om Lind till ett pris av 85:-.

OBS! FGC:s medlemskort måste uppvisas vid köp.

Styrelsens verksamhetsberättelse för 2001

Styrelsen för Föreningen Gamla Carlscrona önskar avge följande berättelse för verksamheten år 2001, som tillika är föreningens 56 arbetsår.

Styrelsen har under året bestått av följande:

Jan-Eric Jansson	ordförande	Invald 1999
Göran Mårtensson	vice ordförande	1996
Sten A Petersson	protokollförare/redaktör	1977
Gun Ekedahl	sekreterare	1997
Wanja Magnusson	kassör	1999
Emma Anbrand	ledamot/arkivarie	1999
Kerstin Petersson	ledamot	1999
Gunilla Wirbrand	ledamot	1999
Ingrid Yllenius	ledamot	1996
Åke Nordin	suppleant	1978
Jesper Magnusson	suppleant	1999
Rolf Andersson	suppleant	2000
Lars-Olov Stenborg	suppleant	2001

Revisorer

Helene Hansson	ordinarie	1993
Ingemar Nilsson	ordinarie	1999
Ingrid Wijk-Arnoldsson	ersättare	1999
Margit Svensson	ersättare	1999

Valberedning

Stig G A Nilsson	sammankallande
Gunnar Ekström	
Ulla Olby	

Kommittéer (utsedda av styrelsen)

redaktions- och bokkommitté: Gun Ekedahl (sammankallande), Sten A Petersson, Lars-Olov Stenborg, Ingrid Yllenius och Gunilla Wirbrand.

programkommitté: Gun Ekedahl (sammankallande), Kerstin Petersson, Gunilla Wirbrand, Emma Anbrand och Ingrid Yllenius.

kommitté för byggnads-, miljö- och stadsplaneringsfrågor:	Rolf Andersson (sammankallande), Emma Anbrand, Jan-Eric Jansson och Lars-Olov Stenborg.
stipendiekommitté:	Jan-Eric Jansson (sammankallande), Gun Ekedahl, Eva Malmgren, Knud Petersen och Kerstin Södöö.
bildansvarig:	Åke Nordin, Gunnar Ekström och Göran Mårtensson.
dataansvarig:	Göran Mårtensson.

Styrelsens arbete

Styrelsen har haft 11 protokollförda sammanträden. Utöver dessa har enskilda styrelsemedlemmar träffats informellt för kommittémöten.

Vid Blekinge Hembygdsförbunds årsmöte i Ebbamåla Hembygdsgård deltog FGC:s ordförande Jan-Eric Jansson och Kerstin Petersson.

Föreningens medlemsantal

Den 31 december 2001 uppgick antalet medlemmar till 4.606 netto. Föreningen har skrivit in

192 nya medlemmar under året, 80 medlemmar har avlidit och 40 medlemmar har utträtt under samma tidsrymd ur Föreningen av olika skäl.

Årsavgiften

Medlemsavgiften för 2001 har varit 50 kronor. En låg avgift, som gör det möjligt att fortsätta vara Sveriges största hembygdsförening.

Årsmöte

Föreningens årsmöte ägde rum i Föreningslokalen torsdagen den 15 mars. Vid årsmötet avgick Barbro Lind, som varit suppleant under ett år. Åke Nordin har p g a hälsoskäl ställt sin ordinarie plats till förfogande och går ned till suppleantplats i styrelsen, vilket också Jesper Magnusson gjort av tidsbrist.

Medlemmarna bjöds på kaffe med dopp i KFUM-lokalen, en trappa upp.

Stipendier

Årsmötesförhandlingarna föregicks av stipendieutdelning.

Ur *Björkholmens Baldersfond* utdelades 10.000 kronor till Mats Olsson, för kunskaper inom klassisk musik. Stipendiet utdelades av Knud Petersen. Stipendiaten Mats Olsson framträdde med ett musikstycke på fiol.

Jan-Öjvind Swahn 11 maj 2001. Foto Gunnar Ekström.

Övriga aktiviteter

- 19 februari Intervju med Folke Böckert inspelad på kassett, av ordf Jan-Eric Jansson och v ordf Göran Mårtensson.
- 1 februari "Saga och sanning om Blekinge", bildspel av litteräre Eric Hansson (20 pers).
- 27-28 februari Kaulskroniten packas och expedieras.
- 1 mars Annika Frisell berättar om och visar oss vad som fanns i farmors och mormors linneskåp (17 pers).
- 5 mars Kommunens representanter informerar om planer på städning av staden.
- 2 april Studeranden Anna Nord vid Blekinge Tekniska Högskola intervjuar Stig Nilsson om Porslinsfabriken. (Projektarbete)
- 1 maj Reveljen passerar och stannar och spelar utanför lokalerna. Reveljkorten delades ut som vanligt under marschen. FGC hade öppet hus och serverade kaffe och kaka.
- 9 maj Stadsbudskårens årsmöte företogs i föreningslokalen.
- 11 maj Jan-Öjvind Swahn gästar FGC och ger oss några glimtar ur Karlskronas okända förflutna (76 pers).

Föreningens salustånd vid Sålet. Foto Jan-Eric Jansson.

- 19 maj Blekinge Hembygdsförbunds årsmöte, förlagt till Ebbamåla Hembygdsgård. Studiebesök i Ire Naturresevat och Ebbamåla Bruk. Ordf Jan-Eric Jansson och Kerstin Petersson deltog.
- 31 maj Avtackning av landshövding Ulf Lönnqvist, ordf Jan-Eric Jansson och Kerstin Petersson representerade FGC.
- 6 juni FGC deltagar i nationaldagen.
- 21 juni Lövmärknaden: Öppet hus i föreningslokalen, försäljning på den vanliga platsen framför Tyska kyrkan
- juni-augusti Onsdags-em, FGC har åtagit sig passning/guidning i Pantarholmsstugan och Hjortsberga prästgård i Wämöparken, ävensom filmvisning i Hjortsberga prästgård förekom.
- 14 juli Stenshamns-Inlängans intresseförenings hamnfest. Filmvisning av FGC.
- 2-5 juli SAIL 2001, FGC har haft försäljning, medlemsvärvning i handelshamnen.
- 19 augusti Hembygdens Dag i Wämöparken. Försäljning, medlemsvärvning.

Stenshamn 14 juli 2001. Jan-Eric Jansson. Foto: Kerstin Petersson.

- 8 september Sensommarkonsert i KFUM-gårdens trädgård med Trifolium, FGC:s stipendiat Mats Olsson (ur Baldersfonden), Josefine Andersson och Sandra Engström. Konserten hölls inomhus, då det regnade.
- 15 september Stadsvandring i Lyckeby, där Tor Widfeldt och Bo Nilsson från Lyckeby Gille berättade om sevärdheter (16 pers).
- 19 september "Färghandlarens" dotter, Åsa Håkansson intervjuar f d ordföranden Bert Svanstein.
- 22 september Bilfri dag i Karlskrona. Försäljning vid Klaipedaplatsen, FGC deltar med försäljning av föreningens böcker m m. och medlemsvärning.
- 11 oktober Kulturdag på Gräsvik. FGC deltar med försäljning av föreningens böcker m m. och medlemsvärning.
- 6-22 oktober Amiralitetsförsamlingens måndagskrets och sjömansmissions arbetsgrupper besöker FGC.
- 20 oktober Nättraby Hembygdsförening firade 10-års jubileum i Martagården, Nättraby. Ordf och Ingemar Fredriksson deltog.
- 5 november Blekinge Länsförsäkringsbolag har hållit årsmöte i FGC-lokalen.

Sammanträde i trädgården Alamedan 11, 11 juni 2001. Foto: Jan-Eric Jansson.

- 10 november Föreningen Utlängans Vind AB har hållit årsmöte i FGC-lokalen.
- 20 november Temakväll: "Stadsplanering i Karlskrona - visioner och möjligheter ur ett kulturhistoriskt perspektiv". Medv stadsarkitekten Claes-Åke Kindlund, byggnadshistoriker Urve Lepasoon och två elevrepresentanter från BTH - Blekinge Tekniska Högskola (c 40 pers).
- 21 november F d ordf i Karlskrona skrivarklubb under många år, Gustav Karlsson gästar FGC och berättar om Gustaf Frödings liv och diktning (11 pers).
- 24 november Invigning av John Lind-utställningen i Blekinge Museum. FGC deltog med två representanter.
- 29 november Pressvisning av årsbok 2001. Författaren Bengt Andersson besökte FGC och signerade böcker
- 2 december Julskyltningsdagen. Öppet Hus i FGC-lokalen med glögg och tillbehör. Försäljning av årsboken m m, medlemsvärving.
- 11 december Länsarbetsnämndens presidium sammanträdde i för eningslokalen.

FGC har förevisat föreningslokalen och visar några av sina många filmer för ett antal olika fackliga organisationer (7 tillfällen) och för ett antal olika föreningar (13 tillfällen).

FGC har visat filmer i föreningslokalen en gång per månad under hela år 2001 (8 tillfällen). Filmvisning på Karlskrona kommuns särskilda boenden för äldre har förekommit ett flertal gånger enligt önskemål från kommunledningen (24 tillfällen). Dessa filmvisningar fortsätter våren 2002, då FGC ej besökt alla äldreboenden.

Redaktionskommittén har under året utgivit Kaulskroniten med två nummer, årsbok 2001 *Bilder-Minnen-Min rikedom* av Bengt Andersson.

Ett särskilt tack till Gun Ekedahl och Gunilla Wirbrand för arbetet med årsboken.

Programkommittén har sammanställt program för hösten 2001 och våren 2002 - återgivna i Kaulskroniten 2:2001.

Kommitté för byggnads- miljö- och stadsplaneringsfrågor, Rolf Andersson har yttrat sig och besvarat stadsplanefrågor samt sammanställt pressmeddelande i ärendena.

Föreningen har under verksamhetsåret 2001, som remissinstans, varit mycket engagerad i kommunens förslag och planer beträffande ny stadsbebyggelse, men också tagit egna initiativ avseende befintliga natur- och kulturhistoriska miljöer.

Kommittén för plan-, byggnads- och miljöfrågor har under året varit samlad för bla diskussioner omkring kommunens förslag till reviderad översiktsplan, bebyggelse på gamla simhallstomten och planerna för Pottholmen. Till kommitténs möten har också enskilda medlemmar i föreningen adjungerats. Vid ett möte i mars, deltog även representanter från Karlskrona kommun, för att informera oss om projektet "Det rena Karlskrona", planerna för "Kapellparken", Hoglands park och Wämöparken. Från kommunen deltog Birger Wernersson, Lars Ivarsson och Tommy Sandin.

Alla förslag och yttranden som avgivits, har godkänts av föreningens styrelse, och diskuterats med enskilda medlemmar.

Föreningen har under året, till kommunen, avgivit yttranden beträffande följande förslag och planer (i sammanfattning och angivelse av inlämningsdatum);

24/1 **Detaljplan för del av "Sparre 7", gamla simhallstomten.** Föreningen understryker vikten av att planerad byggnation utformas med hänsyn till närliggande kulturmiljö och att befintliga träd bevaras

- 5/3 **Detaljplan för södra Saltö.** En ytterligare exploatering av södra Saltö måste ske med stort hänsynstagande till befintlig natur och områdets flora och fauna. Att tillgängligheten till strandområdet, med möjlighet till rekreation, fritidsfiske etc, inte försämras för allmänheten.
- 5/4 **Detaljplaneprogram för "Ingenjören 4 mfl", gamla kasernområdet vid Blå port.** Den nuvarande fastigheten, såväl som event. tillkommande bebyggelse, utgör ett viktigt inslag i stadslandskapet med sitt publika läge och perspektiv mot Trossö och dess in- och utfart till stadskärnan. Föreningen anser att det finns stora bevarandebestånd i , inte minst, den gamla militära kanslibyggnaden och expeditiionsbyggnaden, men också beträffande övriga äldre byggnader. Ett stort kulturhistoriskt värde har också den gamla serpentinvägen som gränsar till området, med sina stödmurar i natursten. Föreningen uttalar en stor skepsis till föreslaget punkthus, som med sina 14 våningar får en alltför dominerande profil i jämförelse med omgivande bebyggelse och områdets kultur- och naturmiljö.
- 14/5 **Detaljplan för "Stärkelsen 2" i Lyckeby (Lyckå strand)**
Av största vikt att ny bebyggelse uppförs och utformas med arkitektonisk hänsyn till världsarvsmiljön, den gamla kronokvarnen och bron från 1700-talet.
- 14/5 **Demokratigruppens slutrapport.** Föreningen föreslår att kommunens nämnder anordnar hearings eller frågestunder, i väsentliga frågor som berör allmänheten. Samt att organisationer och intresseföreningar bereds tillfälle att avge synpunkter, genom samrådsförfarande och remisser, beträffande planändringar och andra förändringar som är av väsentligt intresse för kommuninnevånarna.
- 21/6 **Förslag till reviderad översiktsplan för Karlskrona kommun.**
Föreningen anser att ytterligare exploatering och förtätning med bebyggelse inom stadskärnan, bör föregås av en väl genomtänkt trafikledsplan som tar hänsyn till både framkomlighet och miljö.
Att all planering sker med hänsyn till befintliga kultur- och naturvärden, och att ny bebyggelse utförs i harmoni med världsarvet.
Att bostadsnära grönområden är av stor betydelse för rekreation och välbefinnande och att friluftsområdena på Saltö och Dragsö är omistliga för boende inom Trossö med närområden. Föreningen anser det också vara av största vikt att Wämöparken bevaras och utvecklas som kulturell mötesplats och som en naturskön miljö för rekreation och fritidsaktiviteter.
- 30/7 **Detaljplan för del av Lyckå 1:1 och del av Vedeby 8:7, planerat stormarknadsområde i Lyckeby.**

Föreningen stöder uppfattningen att området vid slottsbackarna och Lyckå slottsruin, på sikt kompletteras med en natur och kulturstig samt att områdets tillgänglighet förbättras.

14/12 Förslag till övergripande plan för Pottholmen mm.

Föreningen är, av flera angivna skäl, helt emot planerna på en utfyllnad av delar av Borgmästarefjärden. Vi stöder tanken på ett sammantaget och väl fungerande resecentrum inne på Trossö, men ställer oss kritiska till ideerna om större bebyggelse på Kungsplan, såväl som till planerna att förlägga bussterminalen till Parkgatan med ianspråktagande av del av Hoglands park. Parken som utgör ett mycket vackert grönrum inom Trossö, måste bibehållas till minst nuvarande yta.

Vi har också i kommittén och föreningens styrelse diskuterat frågor kring **Lorentsberg** och **Mörtsjöåsen**, med hänsyn till bevarande, och behovet av underhåll av byggnader. Synpunkter på detta har även framförts till kommunledningen. En fråga som blivit i hög grad aktuell är också **Sjöbladsskolans** framtida ändamål och stora behov av underhåll. En fråga som lär kräva föreningens uppmärksamhet.

Föreningen utsattes under våren 2001, i flera insändare i lokalpressen, för kritik beträffande passivitet och bristande engagemang avseende **Hästövarvets framtid**. Kritiken som framfördes var i många stycken både osaklig och oförsämd, varför det här kan vara plats för ett bemötande. Föreningen Gamla Carlsrona tog mycket tidigt i debatten, offentlig ställning i frågan om Hästövarvets nedläggning (se bla "Kaulskroniten" 1/2001), så tillvida att det var på denna plats som örlogsflottan 1679 fick sin första provisoriska hamn med magasin, segelbodar och andra anordningar för flottans utrustning. Man kan därmed utan överdrift säga att det är historisk mark, men tyvärr finns det inga som helst lämningar eller "avtryck" från denna tid bevarade. Föreningen anser därmed att det är mycket svårt att försvara området ur ett bevarandeperspektiv, men att del av markområdet bör upplåtas för någon form av minnesstod som uppmärksammar platsens marina och kulturhistoriska betydelse för Karlskronas tillblivelse. Även om föreningen anser att det i sjöstaden Karlskrona ska finnas ett småbåtvarv, så kan vi givetvis inte hindra en privat näringsidkare att lägga ned sin verksamhet. Om och när det finns andra planer för området, så kommer föreningen att agera utifrån dessa nya förutsättningar.

Den 20:e november arrangerade kommittén en temakväll i Blekinge museum, ett 40-tal medlemmar hade hörsammat vår inbjudan. Temat för mötet var "Stadsplanering i Karlskrona – visioner och möjligheter ur ett

kulturhistoriskt perspektiv” med medverkan av stadsarkitekten Claes-Åke Kindlund, Urve Lepasoon, byggnadshistoriker på Boverket, och två elevrepresentanter från Högskolan. Under den efterföljande paneldebatten, ställdes många intressanta och viktiga frågor och framfördes synpunkter, inte minst kring kommunens översiktsplan och Pottholmsprojektet.

Medlemsbladet

Kaulskroniten, sextonde årgången, har utkommit med två nummer. 1:2001 och 2:2001 på 48 sidor vardera. Redaktör för båda utgåvorna var Sten A Petersson.

Gåvor

Ett flertal penningssummor har av medlemmarna donerats till FGC under året, då medlemmarna anser att föreningen bedriver en viktig verksamhet och är därför villiga att tillskjuta ett belopp utöver medlemsavgiften.

Gåvor såsom tavlor, fotografier, minnesskrifter, böcker, originaluniform från Rickard Odenstens gossorkester, historik över Porslinsfabriken, examensarbete om Kommunala Flickskolan, dator, kartor, lysrörsarmaturer, galgar med många gamla fina firmanamn på, Blekinge Länsförsäkringsbolags bordsstandar, självporträtt av ”Geson” konstnären Bengt Gustavsson samt underlag till historik om modellbåtarna M/S Yngaren och M/S Stureholm.

Slutord

Föreningens styrelse vill härmed rikta ett varmt tack till alla och envar som har gjort att vi kunnat genomföra vårt planerade program för 2001.

Vår framställan om att bevara och vårda Johansson och Bergqvistska köpmangården fick gehör. Vi vill rikta ett stort tack till familjen Lars Hällström som har sett till att Bergqvistska gården nu har fått nytt liv. Tack! Bra gjort och lycka till! Nu har staden ytterligare en attraktion av klass.

Styrelsen

Vid årsmötet 2001 kom tankarna på att flytta tillbaka Bautastenen till Hoglands park åter upp. Frågan har tidigare förts av föreningen på medlemmarnas önskemål utan resultat. Den röstning som genomfördes på 1970-talet gav 90% för återflyttning. Börje Werlemark (Föregående års-mötesordförande) har med andra i kommunfullmäktige yrkat på återflyttning. Föreningens mycket populära tidigare ordförande Bert Swanstein, som i föregående nummer av medlemsbladet, genom f.d. journalisten Åsa Håkansson, minns den tiden, har till styrelsen också fört frågan att vi borde försöka få Per Hasselbergs skulptur "Grodan" flyttad från sitt undanskymda gömsle, kanske just till platsen där Bautastenen stod. Från vännen Bert har jag även fått kopia av ett stycke i en bok från 1923, "Tid som flytt", av J.A. Henricsson, om de stridigheter som förekom om stenen. Henricsson hade kommit till staden ungefär samtidigt som Bautastenen rests i parken. Han var chefredaktör för Blekinge Folkblad (numera Sydöstran). Henricsson bodde på Långö, som sedan 1909 var municipalsamhälle under Augerums kommun, och var där ordningsman och ordförande i municipalstyrelsen och kallades, i folkmun, "Borgmästaren på Långö".

Stycket ur boken återges nedan. **Redaktören.**

Stenen i Hoglands park

Något år efter det jag bosatt mig i Blekinge, restes i den vackra Hoglands park en stor gråsten, sådan man ser i trakterna här och där vare sig i en avlägsen forntid stått något slag, då stenen ifråga utgör ett minne från detta, ligger någon eller några krigare begravna eller i övrigt hänt något, varom stenen har att tälja för kommande generationer. Vilket snille bland

staden Karlskronas styresmän, som fått idén att här utan ringaste anledning resa en dylik sten, känner jag ej. Emellertid började förståndigt folk reagera mot tilltaget och fordrade att stenen skulle bort igen. Då läto vederbörande i stället inhugga i stenen ett par vackra hembygdsverser, direktör Wall planterade slingerväxter kring densamma, vilka växte upp, slingrade sig kring stenen och på så sätt gävo den en uppgift att fylla. Men om stenen inte syntes nämnvärt, så fanns den där i alla fall och ett stycke bakom densamma står en byst, som lär skola föreställa Karl XIII.

Detta vanprydande av stadens vackra park föranledde givetvis åtskilliga skrivelser i platstidningarna och i Blekinge Folkblad, sm jag då redigerade, gjorde jag mitt till för att få bort åtminstone stenen – sedan kunde man ju börja fundera på kungen, som man någon gång i tiden lär ha hittat på kronovarvet och rest i parken, utan att veta vem bysten skulle föreställa. Emellertid erbjöd nu avlidne direktör Hellsten staden ett vackert konstverk, "Vågens tjusning", dock under förutsättning att konstverket ifråga skulle intaga den plats, där stenen nu står. Men då blev det oro i lägret bland sedlighetsnuckorna – Vågens tjusning är en naken kvinna och det skulle kantänka föda osedliga tankar hos de fromma vandrare, som ta sig motion i den vackra parken. Insändare för och mot stenen formligen haglade i pressen och man kunde vänta en katastrof vilket ögonblick som helst. Den uteblev håller ej, 1 april 1920 lästes i Blekinge Folkblad följande:

UPPLOPP I KARLSKRONA

**Väldiga folkmassor i rörelse, alla på väg mot Hoglands park.
Skriverierna om Vågens tjusning ha satt sinnena i svallning.**

I dag tidigt på morgonen just som vår tidning är färdig att pressläggas meddelas från poliskontoret, att en upploppsartad rörelse växt fram i staden. Väldiga folkmassor samlas på gatorna överallt, alla rörande sig i riktning mot Hoglands park.

Det gäller stenens framtida öde

För att utröna omfattningen av och orsaken till oroligheterna utsändes två av Blekinge Folkblads redaktionsmedlemmar till Hoglands park, dit redan strömmat flera tusen människor. Efter vad våra utsända kunnat utröna, hade under efternatten en grupp män och kvinnor samlats kring bautastenen, vilken de överhöljt med blommor, allt under sång och musik. Först hade en manlig individ uppträtt och hållit ett obehärskat anförande, nedkallande himlens straff över alla som arbetade på att dra osedlighet över samhället genom att uppmana stadsfullmäktige besluta placera nakna

kvinnobilder i denna ungdomens mötesplats samt slutat med ropet: "ned med Hellsten och hans förförelsekonster!" Efter detta anförande, som hölls i så högstämnda ordalag att befolkningen i husen runt omkring vaknade och började röra på sig, utvecklade, till råga på eländet, ett par kvinnor en vit duk med inskriptionen: "Ned med osedligheten. – Vågens tjusning till Hästö! Stenen får aldrig rubbas!" Detta gav signalen och folk började strömma till från alla håll under vilt skrån. Poliskåren har utkommenderats i största möjliga utsträckning. Just nu pågår avspärrning av parken närliggande gator av en utkommenderad avdelning från flottan, men situationen försvaras tydligen och hotfulla uttryck fällas att omedelbart riva ner stenen och i dess ställe placera det första av Hasselbergs konstverk som står att få fatt, ifall Vågens tjusning ej fortfarande finns tillgänglig.

**Det vildaste slagsmål pågår i parken.
Bautastenen krossad med en slägga.
Stenkastning mot Karl XIII.**

Sedan tidningen redan presslagts meddela våra utsända att folkmassan tillgripit våld, avspärrningen på gatorna har sprängts, men ej vare sig polismakten eller flottiststyrkorna ha ännu använt vapen. Man fruktar emellertid det värsta, isynnerhet som det vildaste slagsmål pågår i parken. En kraftig stenhuggare har medelst några väldiga slag med en slägga slagit den omtvistade stenen i bitar och stenkastning pågår mot Karl XIII-statyn, vars nakna ben redan skadats avsevärt. Folkmassan har delat sig i två läger, i det ena göres anfall under fältropet: "för stenen" och i det andra: "för Vågens tjusning". Dir. Hellsten har avhämtats från sin villa på Hästö och bäres nu i triumf över järnvägsbron mot parken.

Ett rykte går att en avdelning av grenadjärregementet ligger i beredskap att rycka ut och rensa gatorna, flottisterna vågar man ej lita på, enär en stor del av dem sällat sig till den stridsavdelning, som slåss för "Vågens tjusning".

Fram med alla "sedlighetsnuckor" och "gråstensbeundrare"!

Ett rykte, som vi emellertid ej hunnit få bekräftelse på, omförmäler att redaktionslokalerna på Bl. L. T. och K. T. stormats av den uppretade folkmassan, som inträngt i lokalerna med bestämd fordran att alla sedlighetsnuckor och gråstensbeundrare skola utlämnas. Ifall begäran ej villfares, skola redaktörerna få medfölja som gisslan. Bl. L. T:s redaktör har till och med hotats med hängning – ett annat rykte vill veta att hängningen verkställts, men att repet brast.

FÖRENINGEN GAMLA CARLSCRONA

Bildad 1945

Sveriges största Hembygdsförening

Presentation av våra böcker, kort, Carlscronagram

Gör en beställning och föreningen levererar artiklarna snarast. Ni betalar det pris som står angivet i reklamladet. **Obs!** Portokostnad tillkommer.

BÖCKERNA OM DIN HEMSTAD KARLSKRONA FINNS HOS DIN HEMBYGDSFÖRENING

Det finns fortfarande möjlighet att köpa böckerna som presenterar vår stad ur konstnärerna Erik Langemarks och Tore Noblings perspektiv. De båda tillskyndarna av denna Sveriges största hembygdsförening.

LÄS OM STADENS HISTORIA

KARLSKRONA 300 ÅR av Rune Hillbom, Agnes Wirén och Erik Langemark

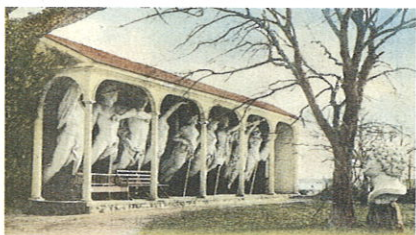
VÅR FÖRSÄLJNING AV VYKORT ÄR ALLTID AKTUELL.
Med hjälp av våra trevliga vyer från Carlschronas äldre stadsbild kan du
sända en skriftlig hälsning till dina vänner..

BORGMÄSTAREGATAN

LANDBROGATAN

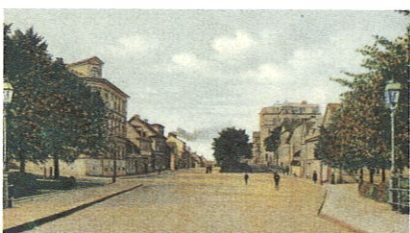
GALJONSPARKEN Å
KRONOVARFVET

SJÖMANSKÅRENS KASERN

RONNEBYGATAN

AMIRALITETSGATAN

GLÖM INTE ATT BESTÄLLA AV VÅRA MYCKET OMTYCKTA CARLS-
CRONAGRAM MED MOTIV IFRÅN VÄRLDSARVSTADEN. PRIS 10:-,
kuvert ingår i priset.

AMIRALITETSKYRKAN KUNGSBRON

RÅDHUSET

Övriga erbjudanden ur ÅRSBOKSSORTIMENTET finns fortfarande i lager.

Livet är en gåta av Ernst Alvik

Bilder - Minnen - Min Rikedom av Bengt Andersson

Hemma vid varvsmuren av Bengt Andersson

Två Karlskronaföretag av författarna Kjell Nilsson och Stig Larson

Flottans musikkår av Per Rostin

Resor till Karlskrona, skildringar sammanställda av Torsten Samzelius

Det gamla fotografiet av Åke Ulvesjö

Vårt erbjudande om bokpaket omfattar nu två olika paket.

1. Flottans musikkår samt Hemma vid varvsmuren till ett pris av 200:–

2. Flottans musikkår, Två Karlskronaföretag och I Hakkorsets skugga till ett pris av 250:–.

Välkommen med er beställning.

Dessutom säljer vi följande:

Sjukvård i Hakkorsets skugga, Greta Erhamn	40:–
Karlskronavyer, utgivna av Stadsbudskåren, häftena 6–11 å	50:–
Krig och fred i Brömsebo av Stig Jansson	30:–
Reveljboken, ett 20-årigt perspektiv sammanställt av Bert Svanstein och SvenOlof Bergström	50:–
Medlemsnålen	25:–

BESTÄLLNINGSLISTA, porto tillkommer.

	Antal		Antal
Vykort Ronnebygatan	2:50	En stadsvandring med Erik Langemark	220:–
Borgmästaregatan	2:50	Hemma vid varvsmuren, Bengt Andersson	180:–
Landbrogatan	2:50	Resor till Karlskrona, Torsten Samzelius	150:–
Sjömanskåren	2:50	Tore Nobling	140:–
Galjonsparken	2:50	Flottans musikkår av Per Rostin	120:–
Amiralitetsgatan	2:50	Det gamla fotografiet, av Åke Ulvesjö	130:–
Övrigt		Två Karlskronaföretag, Kjell Nilsson, Stig Larson	190:–
Karlskronavyer*	50:–	Livet är en gåta, av Ernst Alvik	150:–
Krig och fred	30:–	Bilder-Minne-Min rikedom, Bengt Andersson	150:–
Reveljboken	50:–	Karlskrona 300 år, pris per del	275:–
Sjukvård i Hakkorsets skugga	40:–	Paketpris samtliga 3 delar	750:–
Medlemsnål	25:–		

CARLSCRONAGRAM

Amiralitetskyrkan	10:00	Klockstapeln	10:00	Stadshotellet	10:00
Fredrikskyrkan	10:00	Karl XI statyn	10:00	Tyska kyrkan	10:00
Gamla Teatern	10:00	Kungsbron	10:00	Vattenborgen	10:00
Högvakten	10:00	Stortorget	10:00		

x) v.g. ange önskat nr. på häftena av "Karlskronavyer".

Dessutom beställer jag: _____

Postgiroinbetalningskort medföljer leveransen

Namn _____

Adress _____

Postnummer _____ Postadress _____

Telefon _____ / _____

I lager just nu!

”Två Karlskronaföretag”

Livet är en gåta
av
Ernst Alvik

Föreningen Gamla Carlscrona
Årsbok 2000

”Livet är en gåta”

Bilder – minnen
– min rikedom

av
Bengt Andersson

FÖRENINGEN GAMLA CARLSCRONA
ÅRSBOK 2001

”Bilder - minnen- min rikedom”

Frankeras ej
mottagaren
betalar
portot

FÖRENINGEN GAMLA CARLSCRONA

SVARSPOST

KONTONUMMER 351032800

371 20 KARLSKRONA

Skottlossning i parken – Skall militären rycka ut?

Situationen förvärras. Hela Hoglands park och omgivande gator är ett enda folkhav. Bataljen pågår tydligen därinne i parken med ökad intensitet. Till och med enstaka skott har hörts därifrån. Grenadjärregementet lär ha fått order att rycka ut. Det enda som är ägnat att i någon mån trösta de Karlskroniter som nu se döden i vitögat är att – i dag är det 1 april.

Lurifax.

En tidningsredaktör ljuger mer eller mindre och 1 april får han ljuga så mycket han vill. Jag vågar sålunda ej gå i borgen för sanningsenligheten i denna historia, men till densamma hör, att så fort tidningen utkommit på morgonen, rusade folk till Hoglands park för att titta på förödelsen samt på hemvägen säga fula ord om Lurifax.

Tiden har flytt – vi skriva nu 1923 – och stenen står kvar. Direktör Lindvall i Nättraby, en gammal vän av konsten, har sedan striden stod om Vågens tjusning skänkt parken två konstverk, "Ekot" och "Grodan", utan att det kunnat förmärkas tilltagande osedlighet.

Båda dessa konstverk äro ju, som bekant, nakna kvinnor i olika ställningar. Någon utsikt att få stenen utbytt mot Vågens tjusning finns numera ej, ty direktör Hellsten är död och för övrigt gav han någon tid före sin död mig ett halvt löfte att få Vågens tjusning till Långö, där den skulle placeras i Mimerslunden. Herr Hellsten lovade tänka på saken och om han ej avlidit, kanske vi nu haft Vågens tjusning på Långö. Jag tror emellertid ännu på möjligheten att få bort stenen – sedan de få Karlskroniter sätta vad de vilja dit i stället. Jag förmodar att dir. Hellstens efterlevande anhöriga, när de höra hur saken utvecklats, låta Långö få "Vågens tjusning".

Till yttermera visso har jag skrivit detta för att vederbörande i Karlskrona må veta att, ehuru nu gammal, ligger mig fortfarande den världsberömda stenen varmt om hjärtat och varje gång jag passerar densamma beundrar jag det snille, som kom på tanken att "pryda" stadens vackra park med, för att begagna ett uttryck av dir. Hellsten, detta stenskrälle. Nu, sedan staden inköpt Norra Långö och Kålö, bör stenen kunna placeras å lämplig plats på någon av nämnda öar, eller möjligen på den "kinesiska muren".

Pantarholmen för 100 år sedan Vågen och "Muddret"

av Sten A. Petersson

Inför de intressanta artiklar som visar hur Pantarholmen förändrats, skall jag kortfattat berätta, runt två bilder av C. A. Månsson, som funnits med i föreningens årsbok 1983, Karlskronabilder.

Vågen

På glasplåtsnegativet till denna bild har Månsson själv ristat 26/11 1902. Bilden är tagen där backen, ned mot nuvarande Tullparken, tar sin början vid Barktorget, som för övrigt fått sitt namn efter den barkkvarn, som låg på höjden bakom de båda gossarna, mitt emot där Karlskrona sjukhem, senare benämnt stiftelsen Hemmet byggdes. Här låg höstadvågen, dit bönderna kom med sina hästforor, för att få hölassen vägda. Hölassen gick till kronostallen vid Varvsgatan, på Väster udd. På återvägen fick bonden sin vagn vägd, och det intyg på taravikten (den tomma vagnens vikt) han fick, lämnades i kassan hos militären, där bonden erhöll sin betalning. Vallen gossarna står på, är rester som då ännu fanns kvar, av den fästningsvall från 1710, som sträckte sig över hela Pantarholmen.

Fastigheten i backens nedre del var Montelius, senare Scollins, garveri. (Jomenvisst ! Christina Scollin, skåderspelerskans släkt, härstammar härifrån). Framför detta hus hade en gång mästermannen, skarprättaren sin bostad, vilket jag berättade om i tidigare nummer av medlemsbladet. Dennes bostad liksom nattmannens (som skötte renhållningen) bostad hade med flit placerats här, utanför fästningsvallen, då allmänheten hade en viss motvilja, mot de som innehade dessa ämbeten. Från 1718 uppfördes även

andra fastigheter längs infarten. Där stiftelsen Hemmet kom att uppföras, bodde 1718 stadstrummaren Jöns Jonson.

Landsväggsgatan gjorde på den tiden skäl för namnet, en gruslandsväg som skar igenom holmen. Först vid jultid 1910 skulle spårvägen invigas. Pantarholmen var en slumartad arbetarstadsdel, med ganska dåligt rykte där "pantarholmsligan" gärna ställde till slagsmål.

Man undvek gärna att passera, under dygnets mörka timmar. Det fanns dock en särskild polis och arrestlokal där pensionärshemmet nu ligger, just här, mitt för vägen. Var det riktigt bråkigt sändes stadens längsta o kraftigaste polis efter. Han bar det för denna myndighetsperson i Karlskrona passande namnet Kalle Krona. Vatten, kan vara roligt att nämna, fanns inte indraget någonstans, vid denna tid. Vattenledningen drogs fram först 1897 med först en pump i varje stadsdel, varefter det dröjde flera år, innan vatten drogs in på gårdarna. Det fanns gott om butiker o ölkaféer på Pantarholmen. Landsväggsgatan var ju ännu enda till- o frånfarten till staden. Bönderna som kom till stan ville gärna ta sig ett par glas efter avslutade affärer. Åtskilliga fick sova ruset av sig, i arrestlokalen på holmen.

Nedanföör byggnaderna på bilden gick en vik fram, som ännu i min barndom på 40-talet nådde till infartsvägen, och som då denna bild togs hade förbindelse med det ej ifyllda Tullparksområdet. Här gick över sundet tidigare den träbro som var stadens infartsväg. På denna bro fanns en vindbrygga för passerande båtar, utförd efter ritning av Gustav Otto Lindblad år 1718. Vid bron norra landfäste fanns tullbommen och tullhuset.

Låt oss nu i tanken förflytta oss, till denna plats, och se på ännu en bild, av samme fotograf.

"Muddret"

Här har man börjat torrlägga "muddret" som skulle bli Tullparken. Detta skedde mellan åren 1901 till 1907. Denna bild är inte daterad men kan inte

vara mycket yngre. Elledningarna för spårvägen är inte framdragna, men epidemisjukhuset är uppfört, på den höjd, där en gång bastionen Nordstjernen låg, för att försvara staden, från landsidan. (Bastion Söderstjerna låg på Lindholmen inne vid Örlogsvarvet.) Den äldsta delen, byggd på bastionen invigdes 1886 medan de främre tegelhusen byggdes 1903-4. fotot bör vara taget omkring 1905. Räcket mot tidigare sjökanten står kvar.

Min mor, som växte upp på Pantarholmskajen 18, är född 1913, och minns att familjen då hon var riktigt liten, hade "parcell" här, där man odlade grönsaker. Det är också hon som berättat att man kallade detta för muddret. Erik Langemark berättar i årsboken 1983 att man haft muddermassor som utfyllnad samt att det mörka huset i förgrunden som ägare åren 1865-1894 haft garvaren H. Bergenheim som ägare. Denne hade då sjötomt. Gården förvärvades 1899 av Karlskrona stad för att rivning skulle kunna genomföras. Under det tidiga 1700- talet ägdes gården av en tullskrivare. Landtullen låg ju alldeles här intill. Den större byggnaden i bildens vänsterkant är det s.k. Hjelmiska magasinet, detta var inte med på bilden, som vi publicerade i årsboken. Jag minns att detta var en teknisk miss som förgäde vännen Langemark som nämnde magasinet i bildtexten.

Denna byggnad, tyvärr borta i dag, hade enligt muntlig tradition flyttats hit på 1870-talet från Amiralitetsslättens sydvästra del. Här fanns tre stora träbyggnader, varav en var tidigare skeppsgossekasern, vilka alla revs, för att ge plats åt en ny, stor, skeppsgossekasernsbyggnad..

Dessa byggnader återuppfördes på tre nya ställen. Den som varit kasern, blev magasin, på Rubenska tomten, i hörnet Drottninggatan -Ölandsgatan. Denna byggnad revs 1942, för att lämna plats åt verkstadsskolans elevhem. Den andra byggnaden återuppfördes i Fridlevstad, där den tjänstgjort som alkoholistanstalt, och är den enda av de tre, som ännu finns kvar.

Den tredje byggnaden, den som ses till del här, blev uppförd som magasin på Tullholmens södra sida, ungefär där själva Tullen legat, och benämndes Hjelmiska magasinet. Under många år kom detta reverterade trähus, med sin placering med långsidan mot vattnet och kortsidan mot infartsleden, vara ett blickfång för de som passerade ut och in till staden. Från början var det spannmålsmagasin, men som jag minns det, var det upplag för lump och skrot.

Från Rigmor Blomberg, Stockholm, kom denna sång, tryckt hos Axel Abrahamsons 1932.

I vilket sammanhang den givits ut, eller vem som författat den, framgick ej, endast att den vid tillfället sjöngs av en kvinna vid namn Britta Svensson.

Aldrig i Karlskrona

Mel.: I Lissabon.

Sjöngs av Britta Svensson.

I Stockholm en förbrytare tog halva millionen,
å tänk polisen lade vantarna uppå personen.

På ett par dar
det hela nästan uppklarat var,
nå't sån't det skulle aldrig kunnat hända i Karlskrona.

På posten i en stad det satt en gammal tant i luckan.
En dag så kom en herre dit och blygt han fråga muckan.
Tänk nuckan tar
å ger tillbaks ett högst vänligt svar,
nå't sån't det skulle aldrig kunnat hända i Karlskrona.

I tider av valutafall så är det själva katten,
att det kommuner finns ändå som vågar sänka skatten.
I Mora ä'
den visst någonting på en å tju'tre.
så låg det kan den aldrig nånsin bli uti Karlskrona.

I Gävle är det inte värt att damer går allena,
sen det bli't mörkt för strax så kommer nå'n å vill bli me'na.
När herrar se
en dam så får hon ej gå i fre',
nå't sån't det skulle aldrig kunnat hända i Karlskrona.

I Stockholm har dom bussar som är stora å moderna.
å billigt åker man så det är klart att det ej gärna
blir överskott,
nej lägga till en slant har man fått,
nå't sån't det skulle aldrig kunna hända i Karlskrona.

I Stockholm ser det ut som dom had' stora möjligheter,
en bro det skall dom bygga med en bredd av tie meter.
Dom tänkt som så,
att på en bro skall rymmas mer än två,
nå't sån't det skulle aldrig kunna hända i Karlskrona.

Runt hela landet på en ryslig faslig massa ställen
går dansen framåt två å tre den ljumma sommarkvällen,
å fast dom kör
så länge inga grannar dom stör,
det skulle aldrig nånsin kunna hända i Karlskrona.

Karl Gerhard hade med en sketch i vintras uppå Vasan,
så franska staten blev förbannad och ej emera ga's han.
Att ta humör,
om lite skog med någon man gör,
det skulle aldrig nånsin kunnat hända i Karlskrona.

Det märkligt är vad folk i våra dar har långa fingrar,
det finns väl knappt en plats där det ej nå'n är som förskingrar,
å då och då
försöker ta en krisch eller två,
nå't sån't det skulle aldrig kunnat hända i Karlskrona.

Almedan där föreningen i dag återfinnes. Foto: Sten A. Petersson.

Minnen från skolan på Holmgatan

Gunnar Augustinsson

I Karlskrona fanns fr o m 1910-talet till inpå 40-talet ett flertal mindre s.k Småskolor där dåtidens 1:a och 2:a klasser undervisades. Undervisningen bedrevs i 4 st klasser 2 s.k. A-klasser och 2 B-klasser med dubbelläsning, där klasserna A gick på förmiddagen och klasserna B på eftermiddagen.

Denna typ av skolor fanns på V. Vittusgatan, Möllebacken, Dockegatan och Holmgatan på Pantarholmen.

Generationer av Pantarholmsbarn har fått sina första intryck om skolan på Holmgatan. I en berättelse om Pantarholmen fyller omnämmandet av skolan därför väl sin plats.

Denna berättelse omfattar minnen och intryck från klass A på Pantarholmen 1922–23 och klass B 1923–24 med Matilda Bolander som lärarinna.

Lärarinnorna Bolander och Lindkvist hade varsin parallellklass där pojkar och flickor gick gemensamt. När klass B avslutats bildades en klass utav

pojkar i de bägge klasserna och en utav flickorna som hösten 1924 flyttades till den då nybyggda Tullskolan.

Pantarholmsskolan var spartanskt utrustad och disciplinen i klasserna sträng, utan några större inslag av misshandel i form av skolaga som var tillåten. Smäll på fingrarna och plats i skamvrån var vanligt. Skamvrån kunde vid större förseelser bytas ut mot korridorvistelse och i värsta fall förvisning för att stå och skämmas i Lindkvists klass.

Såvitt jag minns var flickorna befriade från denna form av bestraffning. För deras del var en lugg i håret den vanliga tillrättavisningen.

Pantarholmsbarnen var till nästan 100 % barn till arbetarefamiljer, varför någon social diskriminering inte förekom och fröken Bolander gjorde ingen åtskillnad mellan barnen. Man kan beteckna henne som sträng men rättvis och ganska populär.

Den idag så omtalade mobbningen förmärktes inte. I så fall skulle väl jag drabbats. Jag hade under några år innan skolstarten bott hos mormor på landsbygden, i Slätafly, och hade en helt annan dialekt än de barn, som hela tiden bott i Karlskrona.

Vid den tiden som här berörs fanns s.k. förberedande skolor för bättre bemedlades barn som förväntades fortsätta sin skolgång med läroverksstudier. Härigenom undveks märkbara klasskillnader i den vanliga skolan.

Jag har redan sagt ett gott ord om Matilda Bolander, men det fanns ytterligare en anställd på skolan. Det var den kombinerade vaktmästaren/städerskan fru Karlsson, boende i ett tjänsterum på Landsväggsgatan 9. Arbetsuppgifterna för henne var att städa skolan, bära in bränsle, elda två stora kaminer och snöröja vintertid m.m. Dessutom var hon en ängel som aldrig nekade att gå med och låsa upp om något barn hade glömt en bok eller något annat i skolan. Det var säkerligen inte många dagar på året utan att städerskan fick gå en extra gång till skolan för att rädda någon elev från skamvrån.

Då den ersättning som även i dag utgår för likartade arbeten är låg var nog den lön som vaktmästaren-städerskan då fick av det blygsamma slaget.

Dåtidens skolbarn kunde även i en stad ha lång väg till skolan. Längst hade en flicka som bodde på nuvarande Marieberg och några hade boplatser i ytterområdena.

Hur gestaltade sig framtiden för de barn som fick sina första lärdomar i Pantarholmsskolan 1922–1924. Naturligtvis blev det skiftande levnadsöden, men så långt jag har mig bekant har alla, både pojkar och flickor, socialt anpassats och gjort goda insatser i samhället.

Pantarholmens Sportklubb

Gunnar Augustinsson

Sydöstra Sveriges Dagblad arrangerade i början på 1930-talet en fotbolls-turnering, där lag från olika stadsdelar inbjöds att delta. Detta blev upptakten till flera idrottsföreningar som efter turneringens slut fortsatte idrottandet.

Pantarholmen var en av de stadsdelar som deltog i tävlingen. Men föreningsbildandet skedde inte genast. Pantarholmsgrabbarna, där de flesta var springpojkar, fortsatte att spela boll på Vämöslätten, där många av stadens firmors paketyklar användes som transportmedel till Vämö på de kvällar grabbarna tränade där.

År 1933 var tiden mogen för föreningsbildning. Gunnar Augustinsson, vars hem blev möteslokal, var tillsammans med Valter Romberg och Lenart och Ragnar Lindkvist initiativtagare till mötet där 16 pantarholmsgrabbar var samlade. Mötet beslutade att bilda en idrottsförening. Namnet blev Pantarholmens Sportklubb och de idrotter som man från början beslutade utöva var fotboll och handboll. Senare tillkom kanot, boxning, friidrott och bordtennis. Tävlingsdräktens färg skulle vara blåvitrandig tröja och blåbyxor, i ett senare skede ändrat till grön tröja och vita byxor.

Mötet utsåg Lennart Lindkvist till ordförande, Gunnar Augustinsson till kassör och Valter Romberg till sekreterare. För att få medlemskap i föreningen skulle man vara bosatt på Pantarholmen. Det skulle vidtagas åtgärder för att kunna delta i seriesystemet för fotboll och handboll och begära tillstånd av ägaren till Landsväggsgatan 12 att få sätta en anslagstavla i hörnet mot Holmgatan.

Bestämmelsen om bostad på Pantarholmen blev kortvarig, men större delen av föreningens medlemmar var oftast tillsammans, inte bara idrottsligt utan även i tätlag. Bad på sommaren på Norra Långö och samling på konditori Göta efter matcherna.

Ekonomi var givetvis ett bekymmer. Under 1930-talet var arbetslösheten enorm och en springpojkslön gav inget överflöd. Årsavgiften var liten, lotterier från 1 – 99 och bl.a. julkortsförsäljning var ett sätt att skaffa pengar. Tröjor, skor och annan utrustning fick var och en betala. Resor och planhyror betalades av spelarna och de som hade arbete fick betala för arbetslösa, men andan var god och föreningen gav Pantarholmen, som var en ökad stadsdel, genom sina idrottsprestationer ett gott rykte både i och utanför länet.

I skaran av personer som verkat på olika poster i föreningen kan nämnas

Lennart Lindkvist, Gunnar Augustinsson och Arne Grönblad på ordförandeposten, Valter Romberg, Fredrik Ekström och Rolf Johansson som sekreterare samt Nils Karlsson och Nils Strindhall på kassörsposten. Bland andra eldsjälar finns Gunnar Lönnberg och Bertil Lundström m fl. Den som många år symboliserade P.S.K. utåt var Fredrik Ekström, lagledare för såväl handbolls- som fotbollslagen när de var som bäst.

Pantarholmens Sportklubb är nog vid sidan av Saltö Bollklubb den stadsdels idrottsförening i Karlskrona som nått de största idrottsliga framgångarna. Fotbollslaget avancerade i seriesystemet via länsserierna till div. 3 och var när fotbollen lades ner fortfarande en av de bättre klubbarna i länet. Föreningens mest namnkunnige spelare är Lennart Romberg som representerade länet i landskapslaget 17 gånger och var Blekinges fanbärande vid ett av Svenska Fotbollsförbundets jubileum, då han vid detta tillfälle var den fotbollsspelare med flest matcher i landskapslaget.

Handbollen var den sport där framgångarna blev störst. Seriesegtrar vid tre tillfällen innebar kval till allsvenskan tre gånger. Ystads I.F. och Falkenberg 1939, IFK Ystad 1941 och Drott från Halmstad 1943. År 1939 förlorades matchen mot Ystad borta med 11-7 och Falkenberg hemmavinst 18-3. Ystad gick upp efter att ha slagit Falkenberg borta. En annan lottning hade kanske inneburit allsvenskt spel, men föreningen var nog allt för liten för allsvenskan. Kvalet 1941 och 1943 innebar förlustmatcher. Distriktsmästerskapet 1939 spelades mot IFK Karlskrona, då i allsvenskan. Pantarholmen vann matchen med uddamålet. Protest från IFK då matchen avbrutits någon minut för tidigt innebar omspel och förlust.

Kanotsporten introducerades i Karlskrona av Pantarholmens Sportklubb och en förening Framtiden (Karlskrona Kanotsportklubb). Bakgrunden var att nästan alla grabbarna i PSK som tältade på öarna var kanotägare med självbyggda kanoter av ribbor och duk. Senare helbordslagda med duk som avlöstes av kanoter i fanér. Kanotinnehavet gjorde att föreningen tog upp kanotsporten och arrangerade DM-tävlingar och Karlskrona runt mm. Uppvisningar där eskimåsväng gjordes tillsammans med annan vatten-show ingick i kanotprogrammet. Kanotsporten övertogs sedermera av Eskimå som specialförening, men alla kanotisterna blev kvar som medlemmar i PSK. Under tiden sporten fanns i föreningen gjorde ett par kamrater, Olle Hjärne och Harald Karlsson, en färd från Karlskrona upp till Göta kanal vidare till Göteborg och avslutandet blev att man blåste iland på Skånekusten. Vid närmare eftertanke kan man glädjas över att äventyret slutade lyckligt. Kanoten, en tvåmanskanot på ribbor och duk, var inte avsedd för sådana färder.

Det var vanligt att alla idrottsföreningar utövade flera sporter. Utöver

Pantarholmens Sportklubb, 20-årsjubileum 1953.

vad som relaterats hade PSK boxning och bordtennis på sitt program, dock inte i större sammanhang.

Boxningen bedrevs med fyra par handskar och bordtennisen på ett hembyggt bord. Talanger för båda sporterna saknades inte. Då boxhandskarna, efter flitig användning, blev allt tunnare, lades sporten ner och när lokalen på Arvid Nilssonsgata lämnades var det slutet för bordtennisen.

Handbollsspelare från föreningen hade flera uppdrag i landskapslaget Valter Romberg, Arne Johansson, Uno Svensson och Ivar Svensson deltog många gånger och Janne Jansson, landslagsman, då i IFK, kom ursprungligen från Pantarholmen.

Föreningar av Pantarholmens Sportklubbs karaktär har svårt att hävda sig i en sporttillvaro, där pengar och inte ideellt arbete är vägledande. Därför innebar det slutet för PSK. Föreningen gav, under den tid den fanns, ungdomarna insikt i värdet av gott kamratskap och solidaritet, som hela tiden kännetecknade PSK.

Gunnar Augustinsson
Berättare och PSK-are

Från Gamla Muséet – till HSB på Pantarholmen

Stig G.A. Nilsson

Jag kom till Östergatan 10 på Pantarholmen från Nordensköldska gården (gamla Muséet) när jag var 7 år. HSB i Karlskrona bildades den 27 april 1933 och då hände något revolutionerande. Det första HSB-huset stod färdigt i kvarteret Väderkvarnen 1934. Min far hade sålt sin motorbåt för att få pengar till insatsen, som då var 1.500 kronor och avgiften var 66:50 i månaden.

Det var många barnfamiljer som flyttade in lägenheterna som hade centralvärme, fin köksutrustning samt WC och badrum inomhus. Det var en god anda i Brf. Väderkvarnen. De höll samman, ordnade fester av olika slag och alla skötte sina lägenheter på ett bra sätt. Man var redan från början noga med att skapa trivsamma gemensamhetsutrymmen, som t.ex. tvätt- rum och strykrum m m.

Varje månad betalade man sin avgift till vicevärden, som satt i ett litet kontor på Sunnavägen 13. HSB:s etablering i Karlskrona satte fart på byg- gandet. Det blev ingen katastrof, som många siat om. Det blev någonting nytt som satte fart. Att det behövde byggas, visas genom att det vid denna tiden bodde folk under urusla sanitära förhållanden. Vägglöss var ytterst

vanligt. Även om det fanns en del bättre lägenheter, kunde man inte hyra dem. Inkomsterna räckte inte till.

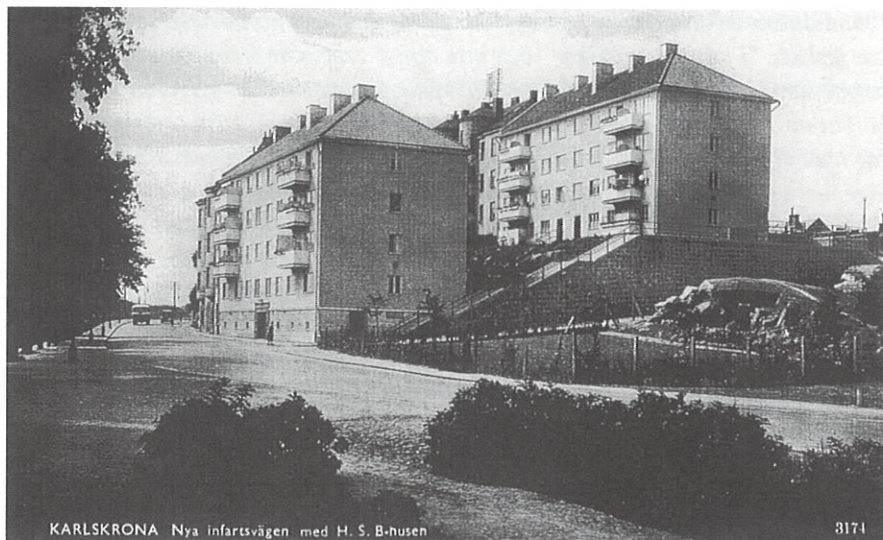
Efter det att Brf. Väderkvarnen var färdigt, började man riva de gamla byggnaderna vid kvarteret Fregatten i hörnet Holmgatan–Pantarholmskajen. Här byggde Brf. Fregatten 50 lägenheter, som stod färdiga för inflyttning 1935.

På Landsväggsgatan låg förr i tiden en gata som hette Magasinsgatan. Denna gata försvann, när HSB köpte tomten i kvarteret Rogersvik. Här byggde Brf. Rogersvik bostäder med 38 lägenheter. Dessa stod färdiga 1937. I fastigheten fanns en lokal, i vilken Apoteket Pantern flyttade in. Mitt emot Brf. Rogersvik låg Peter Svensgården och ett garveri, som ägdes av Scholin. Det var ett ruckel, som nu försvann, när HSB började riva och bygga nytt i hörnet Landsväggsgatan–Pantarholmskajen. Brf. Landbron heter denna bostadsrätt och har 52 lägenheter som var klara för inflyttning 1941, mitt under 2:a världskriget.

Vid Pantarholmskajen låg många ruckel, som försvann när HSB köpte de tomter som låg vid kajen och som sedan blev Brf. Pantarholmen. Här flyttade 27 st. ägare in 1943.

På Landsväggsgatan låg förr i tiden K Anderssons Speceriaffär samt i samma kvarter Frisören Sernhed, Ellens Mjölkkaffär, Konsums Speceri- o Mjölkkaffär samt ett Café som ägdes av Carlén.

Hela detta kvarter köpte HSB och uppförde åt Brf. Stenbocken 50 st lägenheter, som stod färdiga 1946.

På Holmgatan, där förr Pantarholmsskolan låg samt upp mot Östergatan köpte HSB mark av kommunen samt grannfastigheten, som var ett äldre hus (byggår 1795) och det Thorénska huset, som låg närmast vallen eller mitt emot Brf. Väderkvarnen, Östergatan 10. Brf. Holmen på Östergatan 5 blev färdigt 1947 och innehåller 39 lägenheter.

HSB som tidigare byggt på Landsvägsgatan, kommer nu tillbaka och bygger Brf. Kloo, där 13 st lägenheter står färdiga 1949 samt affärslokaler för Haralds Konditori samt Blomsterhandel.

Efter några år sneglar HSB på tomten som ligger mellan Bagargatan-Holmgatan. De som bl a var ägare till tomten snett emot småskolan var skomakare Öhman. Här byggs nu Brf. Nordenskjöld med 42 lägenheter, som var inflyttningsklart 1955. Denna bostadsrätt innehåller flera affärslokaler.

Ute vid Tullskolan intill f.d. Epedemisjukhuset, låg förr i tiden det Hjelmska magasinet och bostadshus. Här byggde HSB Bostadsrättsföreningen Tullen 69 lägenheter på Landsvägsgatan 21, med en hög- och en lågdel. Byggår 1961.

HSB köper på Landsvägsgatan 5 upp bl a det fina huset som inrymde Håkanssons Speceri samt Abrahamnska Stiftelsen. Här byggs Brf. Panterns fastighet med 46 lägenheter. Färdigt 1967 och innehållande en stor affärslokal.

Ja onekligen har HSB med sina bostadsrättsföreningar förändrat Pantarholmen från att vara en stadsdel som var på väg att bli förslummad till en modern stadsdel i tiden.

Framlidne musikdirektören Åke Dohlin var mycket populär i staden som ledare till vår älskade "Flottans musikkår" och inte minst genom de trevliga musikfrågetävlingar som hölls i "Snäckan" i Hoglands park sommarkvällar på slutet av 60- och början av 70-talet. Jag har ett personligt roligt minne från detta sommaren 1973. Jag hade flyttat tillbaka den våren, efter mina år i Malmö, och kom att överta Åkes lägenhet i systembolagets fastighet, Norra Kungsgatan 10, där jag bodde 1973-78. Givetvis deltog jag i tävlingen i parken, men kände inte Åke Dohlin personligen tidigare. Samma dag som finalen i tävlingen skulle avhållas på kvällen, var jag, och min dåvarande hustru, och tittade på bostaden, varvid vi träffade Åke med fru. På kvällen kom jag, som vinnare i frågetävlingen upp på estraden. Då tappade Åke Dohlin masken. "Men, men..." utbrast han, synbart förvånad, "det är ju han som skall flytta in i min lägenhet", till publikens munterhet. Dagen efteråt uppmärksammades detta också i lokaltidningarna.

Redaktören

Mina år i Karlskrona

Åke Dohlin berättar

Jag tillträdde min tjänst som musikdirektör för Marinens musikkår i Karlskrona den 1 oktober 1960.

Redan från början trivdes jag mycket bra. Det var jobbigt med allt kvällsarbete, men musikerna var bra och trevliga att jobba tillsammans med. Det är en speciell anda inom Flottan som inte går att beskriva. När jag nu ser tillbaka på min tid som militärmusiker, så är det mina år som chef för Marinens musikkår i Karlskrona de trevligaste och mest positiva och de år som givit mej de största musikaliska upplevelsorna.

Vi kunde ordna sammankomster där glädjen alltid stod högt i tak. Som ett bra exempel kan jag nämna lussefirandet på Östergrens konditori. I den mansstarka orkestern fanns det gott om Luciakandidater. Men i hård konkurrens valde Luciakommitten "Alfhild" Sigurdson till musikkårens Lucia 1960. "Hon" utförde sitt uppdrag så bra att musikkåren inspirerades att göra detta praktfulla Luciafirande till tradition. Musikkårens lussefirande blev uppmärksammat av journalisterna från Karlskrona-tidningarna, så det blev långa och trevliga artiklar med bilder. En artikel slutade med orden: "Och fyra skönlockiga och välsminkade tärnor följde Lucia taktfast och skönsjungande som det anstår medlemmar i en militär musikkår".

Redan i september hade vi börjat repetera för ett örlogsbesök i Tyskland som kustflottan skulle göra i juni och där vi skulle medverka. Det gällde att kunna visa framfötterna för tyskarna, vars militärmusik är världsberömd.

Före omorganisationen 1957 var Flottans musikkår en typ I-kår d v s den hade 44 man. Då kunde kåren ha en sjögående sextett antingen på långrese- eller kustflottans fartyg men ändå ha en acceptabel numerär för verksamheten i land. Men vi hade förmånen under min tid i Karlskrona att få följa med kustflottan vid utländska örlogsbesök varje sommar under cirka en veckas tid och det med hela kåren.

För att återgå till repetitionsarbetet för vårt besök i Hamburg, så tog jag upp Peva Derwins Tyrolerpotpurri, som jag visste skulle bli succé med erfarenhet från KA 3:s engagemang på Trädgårdsföreningen i Göteborg. I arrangemangen sjunger orkestern i kör flera tyrolermelodier såsom Trink trink Brüderlein trink, och Ein Prosit, ein Prosit der Gemütlichkeit... Nu mötte jag motstånd från några av de äldre underofficerarna, men jag drev min vilja igenom och om resultatet återkommer jag nedan.

Musikkåren fick denna gång fara med chartrat flyg för att först hinna med att medverka vid högtidligheterna på Svenska flaggans dag den 6 juni i Karlskrona. Personligen for jag med chefens för kustflottan stabsfartyg Marieholm för att förbereda vår medverkan i Hamburg och lösa en del hyttproblem.

Chefen för kustflottan var amiral Bertil Berthelsson som jag kände mycket väl. Vi hade "seglat" tillsammans på pansarskeppet Sverige 1940-41. Det var Berthelsson som hjälpte mig att bli ilandkommenderad för att fortsätta mina studier på Musikaliska akademien, så vi hade verkligen god kontakt och jag var honom stor tack skyldig. Jag blev faktiskt uppbjuden i kajutan på middag och vi hade en mycket trevlig kväll där vi talade om gamla minnen men också om musikprogrammet i Hamburg med bl a detaljer runt kransnedläggning m m.

Det svenska flottbesöket i Hamburg fick en olycklig upptakt. Stabsfartyget Marieholm rammade under tilläggsmanövern och skadade svårt stadens långa och livligt trafikerade Amerikabrygga. Det var en tysk hamnlots som svarade för manövreringen. Han hade avvisat förslag från fartygschefen kapten Euren att anlita bogserhjälp då Marieholm är svårmanövrerad och reagerar långsamt för backslag.

Det svenska örlogsbesöket fick alltså redan från starten en extra uppmärksamhet som ingen hade räknat med. Jag såg på långt håll att musikererna stod på Amerikabryggan med sina instrument, som tur var lämnade de denna i god tid. De hade upptäckt situationen annars hade jag varit utan musikkår. Vilken katastrof!

Samtidigt som det svenska örlogsbesöket inleddes i staden började också en svensk vecka i anslutning till de månghundraåriga tysk-svenska handelsförbindelsema. Vi fick på detta sätt ett ännu mera späckat pro-

gram då en särskild svensk avdelning öppnades vid Hamburgs historiska museum. Sydsvenska Dagbladets reporter hann konstatera under ett två dagars Hamburg-besök: "Flottans musikkår mötte ett oreserverat jubel hos de både militäriskt och musikaliskt sinnade tyskarna." Det tyckte vi var ett mycket bra betyg.

Som avslutning på musikkårens besök i Hamburg måste jag berätta om en konsert på Rådhusplatsen. Det var överfullt med folk och bredvid oss stod en tysk militärkår. Vi spelade vartannat stycke. De spelade ett Ernst Rolf-potpurri och då passade jag på att kvittera med tyrolerpotpurriet där vi sjöng i kör. "Trink, trink, Brüderlein trink" osv. Men nu sjöng såväl publik som den tyska musikkåren med oss, så det blev en jättekör som sjöng av hela sitt hjärta.

Ja det blev ett minne för livet och de som varit lite sura för mitt påhitt att sjunga, blev nu verkligen positiva då de märkte vilken succé vi hade gjort. Musikens levande och internationella budskap hade uppfattats av alla. Det "oomtvistliga värdet av en god musikkår" för att citera chefen för marinen Stig H-son Ericsson "kan inte nog poängteras".

Efter sejouren i Tyskland återupptog vi våra konserter i Hoglands Park redan tisdagen den 15 juni med musik ur den repertoar som framförts i Hamburg. Redan måndagen den 3 juli började vi tre veckors engagemang i Varbergs societetspark så verksamheten var det inget fel på, fullt upp, slag i slag.

Vi var åter i tjänst måndagen den 24 juli, då jag och min adjutant hade fullt upp med att plöja igenom all post som kommit under vårt semesterengagemang i Varberg. I vår post fanns bl a en order om militärmusikens nya uniform modell 60, arméuniform.

Vi reagerade mycket negativt på ordern om den nya uniformen och vi fick många förstående instämmanden från den imposanta publiken som tycker om att se "sin musikkår" i en klädsel passande för den gamla staden och örlogsbasen.

Jag bestämde mig för att vid alla officiella spelningar uppträda med musikkåren i flottans uniform, men vid vissa militära spelningar som vid t ex KA 2 hade vi givetvis den gråa uniformen.

Vid ett tillfälle då vi haft krigsmans erinran på KA 2 hade vi vår populära lördagsmarsch direkt efteråt. Vi hann inte klä om oss utan genomförde spelningen i arméns gråa uniform. Min fru var uppe på torget för att lyssna på musikmarschen och fick höra ett roligt samtal bakom sig. "Det är inte vår musikkår. Vår låter mycket bättre", sa en dam. Därav kan man dra slutsatsen att Bo Hartog hade rätt, när han sade på ett musikdirektörmöte där uniformsfrågan diskuterades. "Vi spelar mycket bättre i den blå uniformen" (flygets).

När jag funderade på musikkårens verksamhet under vinterhalvåret blev jag inte riktigt nöjd. Jag kom då ihåg, hur jag under min tid som musiker i Flottans musikkår i Stockholm bildade en elitsextett, som med jämna mellanrum spelade i radio men också gjorde populära skolkonserter.

Min tanke var nu att ge skolkonserter för barnen i Karlskrona. Jag tog upp idén med min chef kommandör Bong, som blev mycket positiv till mitt förslag. Efter en konferens med rektor Sven Green vid Sunnadalsskolan blev det bestämt att konserterna skulle börja i januari 1962. Jag utformade våra skolkonserter så att det alltid förekom ett huvudnummer, t ex en sats ur Mozarts hornkonsert, då såväl kompositör som instrument presenterades. För övrigt ett lätt underhållningsprogram där det även kunde förekomma dansorkester och ett avslutningsnummer med militär drill som tupto, Marcia Carolus Rex J eller en signalmarsch. För den nya given med skolkonserter, som fortsatte under alla mina år i Karlskrona, framförde rektor Sven Green ett känsloladdat tack för vår utomordentliga välvilja och värdefulla hjälp i arbetet för en bättre musikalisk fostran.

När vi sedan under 10 års tid gjort populära skolkonserter kom Rikskonserter 1971 vid omorganisation till regionmusik och berättar för oss att nu skulle det bli en ny giv för militärmusikkåren. Vi skulle börja med skolkonserter och göra konserter för de civila! Vi visste inte om vi skulle skratta eller gråta åt eländet.

Mitt allt i allo Stig Hallberg gav mej en mycket lyckad idé om utformningen av den sedvanliga musikuppvisningen. Vi skulle fira musikkårens 100-årsjubileum med en historisk musikkavalkad, varvid man skulle kunna följa musikkårens växande numerär, skiftande repertoar och uniformer.

När ridån gick upp för vårt första nummer i musikkavalkaden, fick man på scenen se en sextett från år 1862, allt mycket verklighetstroget i tidsenliga uniformer. Jag spelade I:a tenorstämman iklädd en syrtut (en frackliknande uniformskavaj) och en stor svart lösmustasch. Kapten Rolf Hamilton, som var vår programvärd berättade sedan musikkårens historia, hur den så småningom blev organiserad och under tiden spelade vi upp och demonstrerade såväl tidstrogen musik som uniformer med olika ensembler. Ja, allt var mycket lyckat och kommandör Bong höll ett avslutningsanförande vari han tackade såväl dirigent, musikkår som vår skicklige programvärd. Bong nämnde även de enskilda musikernas högt uppdrivna musikaliska skicklighet och speciellt den goda kåranda, som var rådande inom musikkåren. Som avslutning spelades min signalmarsch. Publiken tackade med stormande applåder så vi bisserade slutmarschen.

Att militärmusikerna gjorde en stor insats i det civila musiklivet är odiskutabelt. Det var inte bara i orkesterföreningarna i hela länet utan

också som ledare för olika blåsorkestrar och som lärare i olika sammanhang. Vid den här tiden, i april 1963, fanns det 25 militära musikkårer i landet. Samtliga inspekterades med jämna mellanrum och spelade upp för prov vid en 3-dagars kontroll. Den 2 april var musikinspektören Bertil Wiklander på inspektion i Karlskrona. Han berättade för journalisterna att musikkåren vid förra inspektionen fick ett gott betyg och trodde att detta betyg säkert kommer att gälla även vid denna inspektion. Militärmusiken i Karlskrona är och har alltid varit bra. Vid en genomgång av de olika proven var allt till belåtenhet och vi kunde återgå till mera normala rutiner.

Så var det nordiskt kadettmöte i Kalmar. Flottans folk satte verkligen färg på staden från tidigt på morgonen till långt fram på natten. Vi gjorde bl a marsch till domkyrkan med besättningarna, konsert i kyrkan och en slottskonsert, som blev mycket uppskattad. "Särskilt den taktfasta, avslutande signalmarsch, som var en fröjd för såväl öga som öra. De fem trumpetarna, som blåste signaler på ventillösa trumpeter, utgjorde en vack-er syn uppe på slottsvallen" skrev tidningen Östra Småland den 29 juli 1963.

Marinbesöket i Kalmar avslutades med kungligt besök ombord på HMS Älvsnabben och på kajen konserterade Marinens musikkår. Det var roligt att musikkårens framträdande blev så uppmärksammat. "Marcia Carolus Rex" gjorde vi till ett speciellt tjustigt nummer. Fyra musiker med flaggbehängda fanfartrumpeter stod uppställda på Älvsnabbens brygga och blåste de välkända signalerna. "Flottans musikkår har all heder av sina framträdanden under kadettmötet" slutade artikeln i Östra Småland.

För det tackade vi varmt och hjärtligt. Så ringde Bo Ancker mig och ville att vi skulle vara med i en serie radioutsändningar med särskilt utvalda militärkårer, som han själv handplockat. Han berättade för mig att programmet i Karlskrona skulle heta "Marsch till Hoglands park". Bra sade jag glatt överraskad, då skriver jag en marsch som får heta "Marsch till Hoglands park". Nu var det Bo Ancker som blev glatt överraskad. När jag skissade idéerna till marschen, så skulle det bli en lättsam marsch med sångtema och vissling. Sagt och gjort. Under min semester komponerades marsch ute på mitt paradisställe Ytterön. Det blev en extra konsert i Hoglands park, långt efter den ordinarie konsertsäsongens slut. Årets utan tvekan största publik hade samlats för att höra radioinspelningen med Marinens musikkår.

Innan inspelningen började repeterade jag min nya marsch. Mina körer fanns med i publiken och med dem hade jag repeterat marschen i förväg. Allt gick mycket bra och den stora publiken skötte sin del av programmet alldeles utmärkt. Bo Ancker hälsade publiken välkommen och talade om hur vacker vår park var. Ja det blev en ovanligt fin konsert, som många

minns och talar om än idag. Det kom en insändare i Blekinge Läns Tidning den 27 september 1963: "Jag skulle önska att militärmusiken vid flera tillfällen spelade i radio, så bra program som det var i tisdags kväll", Patienter på lasarettet.

Jag hade tagit kontakt med personalvården och föreslog att musikkåren ordnade underhållningen för höstens nyinryckta värnpliktiga. De var tack-samma för detta och det blev ett underhållningsprogram i form av lättsam musik, allsång och musiktävling. Som gästartist hade vi en flicka som hette Kerstin Lundberg som verkligen tog de värnpliktiga med storm. Sjömän-nen jublade, busvisslade och applåderade så det blev verkligen liv i luckan på bataljon Sparre och en verklig succé.

Så var det åter dags för sjöexpoupptakt i Helsingborg. När "Sjöfart 64" blåstes in av oss, låg i norra hamnen cirka 30 fartyg ur kustflottan med stor flaggning, vilket gav en extra festlig prägel åt utställningens öppnande. Vädrets makter gynnade i allra högsta grad invigningen. För att citera några rader ur Hälsingborgstidningen: "Invigningen av Hälsingborgs-Expon Sjöfart 64 där Kungl. Flottan i allmänhet och dess musikanter i synnerhet bildade en ram med smattrande fanfarer och klingande spel".

Åter i Karlskrona. Vid våra konserter i Hoglands park hade vi roat publiken med allsång och musiktävlingar. Nu hade jag en ny giv, som jag kallade för "Marsch-toppen". Publiken blev satt på prov när det gällde att rösta på den bästa av tre marscher som vi spelade upp. Vem skulle den vän av marschmusik vara som inte charmades av Kungl Flottans Defileringsmarsch av Ernst Urbach, Sousaprodukten Under Stjärnbaneret eller Sam Rydbergs I flaggskrud. Inte helt oväntat var det "Under Stjärnbaneret som fick de flesta rösterna och därmed fick en plats i finalen.

Det blev en festlig final när den populäraste marschen skulle koras. Förutom kvällens segermarsch fanns från tidigare marschtoppskvällar på finalplats dessutom Under blågul fana av Viktor Widqvist och Under dubbelörnen av J F Wagner. Hur som helst så blev det Under blågul fana som segrade i tävlingen. Tre lyckliga röstare på segermarschen fick varsin LP-skiva, "Skeppsgossen".

Inför vårkonserten var alla luckor i stämbesättningen fyllda med inlånade musiker från bl a Kristianstad och Stockholm. Nu fick jag musicera med en militärkår på 38 man, som jag ansåg att vi alltid minst måste vara.

Konserten blev en riktig provkarta på alla de områden inom vilka en svensk militärkår av årgång 1965 var verksam. Förutom de verk som framfördes för militärkårsbesättning spelades stycken där musikerna fick tillfälle att visa upp sina färdigheter då det gällde att traktera stråkinstrument. Vi fick höra min elev Christer Danielsson med bravur spela "Consertino för

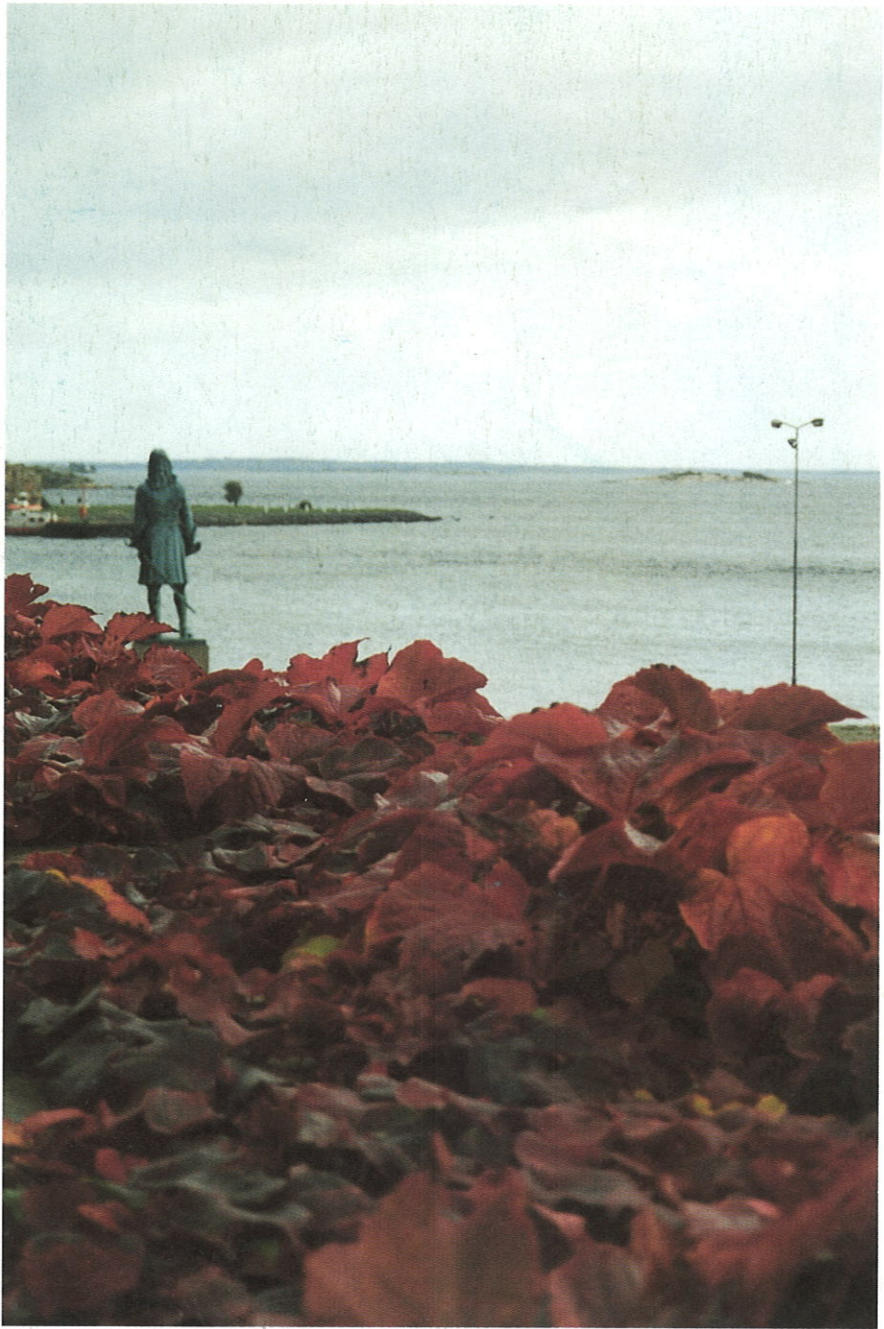
trombone" av Rimsky-Korsakov. Vidare fick vi lyssna på en konsert för oboe stråkar och cembalo med Alf Sigurdson som solist samt en saxofonkvartett och en dansorkester. Konserten avslutades med en ny marsch, tempofrisk och signalthornsinspirerad, som jag tillägnade vår populära chef Kommendör Bong med tack för trevligt samarbete och för det intresse och den omtanke som han visat militärmusiken i Karlskrona. Bong fick en bandinspelning av sin marsch "Klart skepp" som kåren spelat in samt en marschtrumma med ingravering på silverplåt.

Under mina år i Karlskrona var det så många minnesrika händelser under högtidliga former som skedde. Den 12 juni 1965 var det stor högtid i Karlskrona då Kungl. Flottans Skeppsgosseinstitution, jämnårig med Karlskrona stad, efter 280 år fick ett värdigt minnesmärke, skulpturen "Skeppsgossen" utanför den gamla skeppsgossekasernen Ankarstierna. Amiral Oscar Krokstedt förklarade minnesutställningen öppnad och min specialkomponerade marsch "Skeppsgossen" spelades för första gången. Fyra skeppsgosseklädda hornblåsare framträdde framför fronten och de hade, tillfället till ära, fått lov att för sista gången bära skeppsgossemössan med bara ett ankare i mössan.

I det här sammanhanget kan det vara lämpligt att nämna att jag under skolans sommarlov alltid hade fem handplockade pojkar från skolorkesterna i Karlskrona som praktikanter. Pojkarna blev iklädda flottans uniformer och hade maten gratis. För detta fick de utbildning på signalthorn och trummor och medverkade vid musikkårens konserter på respektive instrument. De här pojkarna sökte sig sedan till militärmusiken för att bli musikelever. Samtliga praktikanter från Karlskrona blev alltid antagna vid proven som ägde rum i Stockholm. Nu uppmärksammades detta av mina kollegor. De frågade givetvis hur jag kunde få ha praktikanter och var står det någonstans i reglementet. Ja det var bara att berätta för mina kollegor att det inte står i något reglemente om praktikanter. Det var en personlig överenskommelse mellan min chef kommendör Bong och mig. Vår chef visade ju ett speciellt intresse för musikkåren. Därför kunde vi få utbilda praktikanter på våra speciella premisser.

Musikdirektör Åke Dohlin håller takten.

Höst vid Kungsbron (Alamedan, apparenjen vid Hästkoarnsgatan 1/10-01). Foto: Sten A. Petersson